

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора
Арешонкова Віталія Володимировича
на дисертацію Михайлова Володимира Олександровича
на тему: «Адміністративно-правове регулювання судово-експертної
діяльності в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 – Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертація Михайлова Володимира Олександровича присвячена дослідженню надзвичайно актуальної на сьогодні теми – адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності, що є важливим аспектом забезпечення законності, об'єктивності та якості судових експертиз. Таке регулювання охоплює широкий спектр питань, включаючи організацію та функціонування державних і недержавних експертних установ, права та обов'язки судових експертів, контроль за їх діяльністю, порядок призначення та проведення експертиз тощо.

Загалом адміністративно-правове регулювання, яке стало предметом даного дослідження, спрямоване на забезпечення незалежності судових експертів та об'єктивності їх діяльності, забезпечення високого рівня кваліфікації судових експертів, якості та наукової обґрунтованості експертних висновків, захисту прав учасників судового процесу при призначенні та проведенні судових експертиз.

Автор слушно наголошує на необхідності реформування та удосконалення цієї сфери, що має сприяти забезпеченню правосуддя і підвищенню ефективності діяльності експертних установ. Ґрунтовний науковий аналіз та напрацювання шляхів реформування цієї сфери є надзвичайно актуальними у зв'язку із процесом вступу України до ЄС, що передбачає гармонізацію законодавства України з правом Європейського Союзу в багатьох сферах, у тому числі у сфері забезпечення правосуддя та судово-експертної діяльності. У тій чи іншій мірі можуть потребувати перегляду та адаптації стандарти якості та акредитації експертних установ, кваліфікаційні вимоги до судових експертів, процедури призначення та проведення експертиз, форми міжнародного співробітництва у цій сфері тощо. Процес адаптації може включати прийняття нових законів та підзаконних актів, внесення змін до існуючих, а також імплементацію кращих практик країн-членів ЄС у сфері судової експертизи.

З врахуванням вищезазначеного необхідно відмітити, що цінність творчого пошуку дисертанта полягає у тому, що дисертацію виконано з урахуванням науково-теоретичних досліджень різних галузей юридичної науки, аналізу не лише чинних нормативно-правових актів, які регулюють питання судово-експертної діяльності в Україні, а й законодавства та правозастосовної практики зарубіжних країн. Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом національного законодавства.

Отже, дисертаційне дослідження В.О. Михайлова є своєчасним і присвячене вирішенню актуальної для судово-експертної діяльності наукової задачі – адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні.

Наукова новизна та значення роботи. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертація В.О. Михайлова є комплексним дослідженням теоретичних, практичних і методичних засад адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні та має наукову новизну, яка полягає в тому, що вперше: на теоретичному рівні визначено основні принципи та підходи до адміністративно-правового регулювання судової експертизи, що дозволяє створити цілісну концепцію цього процесу; проведено детальний аналіз чинного законодавства, що регулює судову експертизу і висновка спеціаліста, як джерела доказів з метою виявлення його недоліків та прогалин, а також запропоновано шляхи їх усунення; проведено порівняльний аналіз адміністративно-правового регулювання судової експертизи в Україні та інших європейських країнах, що дозволило виявити найкращі практики та можливості їх впровадження в національне законодавство.

Окрім розглянутих вище, в роботі містяться й інші положення, висновки та рекомендації, які в сукупності забезпечують цілісність наукової новизни проведеного дослідження.

Автор обґрунтував низку рекомендацій щодо вдосконалення правового забезпечення цієї сфери, що можуть бути використані у законотворчій та адміністративній практиці.

Вивчення дисертації та наукових публікацій свідчить про логічну структуру роботи, що дало можливість дисертанту всебічно й повно дослідити обрану тему у межах визначеного обсягу дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження В.О. Михайлова виконане на високому науковому рівні, а публікації здобувача відображають всі його розділи.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій та повнота їх викладу.

Аналіз анотації та тексту дисертації, змісту публікацій В.О. Михайлова дають змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих у ході науково дослідження.

Обґрунтованість висунутих наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням практичного досвіду роботи судово-експертних установ, опрацьованими офіційними аналітичними матеріалами і літературними джерелами з фахових питань (всього 208 найменувань). Висновки і положення роботи базуються на глибокому аналізі нормативно-правової бази, а також зарубіжному досвіді. Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є в достатній мірі обґрунтованими, логічними і послідовними.

Дослідження здійснене автором відповідно до теми роботи та поставленої мети. Ознайомлення зі змістом дисертації надає можливість зробити висновок, що поставлена мета досягнута, чому сприяв правильний вибір об'єкта дослідження та використання значного обсягу бібліографічних джерел.

Достовірність та об'єктивність одержаних результатів, висновків та рекомендацій автора підтверджуються логічною завершеністю виконаної роботи, апробацією її результатів на міжнародних науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових фахових виданнях, а також довідками та актами про впровадження результатів дослідження.

Підтвердженням достовірності наукових положень і висновків, викладених в дисертації є належна методологія дослідження. Виконана робота ґрунтується на загальному діалектичному методі пізнання дійсності, який дозволив виокремити особливості адміністративно правового регулювання судово-експертної діяльності та її взаємозв'язки з діяльністю органів досудового розслідування, суду, сторони захисту та інших учасників провадження. Під час дослідження автором використовувалися й інші загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, такі як: історико-правовий метод (підрозділ 1.1), логіко-семантичний метод та метод тлумачення (підрозділи 1.2-1.3.), системно-структурний та структурно-функціональний методи (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2), порівняльно-правовий метод (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1) тощо.

Методи дослідження були використані комплексно. Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які розроблені в дисертації.

У першому розділі *«Загальнотеоретичні положення адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні»* розглянуто історію розвитку судово-експертної діяльності в Україні, встановлено що саме попит на спеціальні знання та досвідчених, обізнаних осіб у судових процесах розвинув галузь, яка з часом перетворилась у сучасну судово-експертну діяльність. Констатовано, що дана галузь потребує реформування та вдосконалення. Відповідно необхідно швидко реагувати на впровадження нових явищ, пов'язаних з розвитком науки і техніки, навчати спеціалістів та експертів, розробляти нові методики досліджень і сучасне законодавство, яке забезпечить зрозумілими правилами і нормами. На основі проведеного дослідження запропоноване власне визначення поняття та мети судово-експертної діяльності.

У другому розділі *«Правові та організаційні основи функціонування судово-експертної діяльності в Україні»* проведений аналіз чинних законодавчих та підзаконних актів, що регулюють діяльність судово-експертних установ, їх взаємодію з правоохоронними органами та іншими суб'єктами. Визначено структуру та функції судово-експертних установ, їх роль у забезпеченні правосуддя. Зазначено напрями вдосконалення судово-експертної діяльності. Переглянуто механізми фінансування судово-експертної діяльності, що включають державне фінансування та можливість залучення приватних коштів.

У третьому розділі *«Шляхи реформування адміністративно – правового регулювання судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні»*, проведене порівняння адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні та країнах Європейського Союзу та розглянуто основні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. Обґрунтовано, необхідність скасування

монополії державних експертних установ в Україні, як одного із важливих кроків для підвищення ефективності та якості судово-експертної діяльності. Проведено комплексний, системний аналіз щодо впровадження інституту спеціаліста та використання висновків спеціаліста, як джерела доказів, а також законопроектів щодо адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні.

Отже, результати дисертаційного дослідження В.О. Михайлова, які виносяться на захист є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дисертації мають значне практичне значення. Отримані в результаті дослідження висновки та пропозиції можуть бути використані у таких напрямках:

- *науково-дослідна сфера*: виступають основою для подальшого розв'язання теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового регулювання експертної діяльності;
- *правотворчість*: дозволять уточнити й доповнити чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які визначають адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ;
- *правозастосовна діяльність*: сприятимуть підвищенню ефективності роботи судово-експертних установ (актом впровадження Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України від 17 березня 2025 року);
- *навчальний процес*: результати дослідження можуть бути інтегровані під час створення підручників, навчальних посібників, науково-методичних матеріалів, робочих програм і лекційних курсів із дисциплін: адміністративне право та процес, криміналістика, судові та правоохоронні органи України, експертиза в юридичній практиці.

У дисертації сформульовано важливі та корисні положення й висновки, що сприятиме підвищенню якості адміністративно-правового регулювання та забезпеченню належного функціонування судово-експертної системи.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. У цілому позитивно оцінюючи наукову працю, вважаємо за доцільне поставити декілька питань, на яких можна було б автору більше акцентуватись у роботі й тому вони потребують своєї деталізації і обговорення:

1. Варто уточнити, наскільки запропоновані концептуальні положення є унікальними порівняно з існуючими підходами до адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності.
2. Як саме враховано міжнародний досвід в цій галузі і чи він вплинув на формулювання авторських висновків.
3. Дисертант пропонує низку змін до нормативно-правової бази України. Наскільки ці пропозиції впроваджені в сучасних умовах законодавчого регулювання.
4. Які потенційні ризики пов'язані із їх впровадженням.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову оцінку рецензованої роботи, її вагоме практичне значення. Основні результати дисертації досить повно викладені в 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, 11 тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертаційне дослідження Михайлова Володимира Олександровича на тему: «Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності в Україні» є самостійним завершеним науковим дослідженням, що виконано на високому науковому рівні. Висновки та рекомендації, що отримані під час дослідження мають важливе практичне та теоретичне значення для оптимізації та підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення судово-експертної діяльності України та для розвитку адміністративно-правової науки.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Михайлова Володимира Олександровича на тему: «Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності в Україні»** відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2017 № 40, що висуваються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а її автор – **Михайлов Володимир Олександрович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент

**провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем
протидії злочинності навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Віталій Арешонков

